

Lánasjóður íslenskra námsmanna

Ársreikningur 2019

Efnisyfirlit

Bls.

Skýrsla og áritun stjórnar og framkvæmdastjóra	2 - 3
Áritun óháðs endurskoðanda	4 - 5
Rekstrarreikningur	6
Efnahagsreikningur	7 - 8
Sjóðstreymi	9
Skýringar og sundurliðanir	10 - 19

Lánasjóður íslenskra námsmanna
Kennitala: 710169-0989
Borgartúni 21, 105 Reykjavík

Skýrsla og áritun stjórnar og framkvæmdastjóra

Ársreikningur Lánasjóðs íslenskra námsmanna byggir á kostnaðarverðsreikningsskilum og er gerður í samræmi við lög um ársreikninga og settar reikningsskilareglur. Hann er gerður eftir sömu reikningsskilaaðferðum og árið áður.

Starfsemin á árinu

Samkvæmt rekstrarreikningi var hagnaður af rekstri sjóðsins um 10.592 millj. kr. á árinu 2019. Heildareignir námu 207.338 millj. kr. í árslok. Heildarskuldir námu 92.754 millj. kr. og bókfært eigið fé 114.584 millj. kr.

Ársverk hjá sjóðnum voru 31,47 á árinu 2019.

Núvirði útlána í árslok 2019 nemur 151.326 millj. kr. sem er 36.686 millj. kr. lægra en bókfært verðmæti útlána. Ítarlegri útskýringu á þessu má sjá í skýringu 18.

Áhættustýring

LÍN notar umgjörð samhæðrar áhættustýringar til að tryggja að áhættur séu skilgreindar og að þeim sé stjórnað á skipulegan hátt til að ná hæfilegri fullvissu um að yfirsýn og skilningur á áhættum í starfsemi LÍN sé til staðar á hverjum tíma á öllum sviðum í starfseminni. Í fyrstu útgáfu áhættustefnu sem stjórn LÍN samþykkti í október 2016 miðast umgjörðin við rekstraráhættur LÍN sem eru í reglubundinni vöktun yfir árið en aðrar helstu áhættur hafa verið skilgreindar og eru mældar að lágmarki árlega, sjá nánar í skýringu 17.

Atburðir eftir lok reikningsskiladags

Þrjár stórir þættir hafa haft áhrif á fjárhagsstöðu LÍN eftir reikningsskiladag 31. desember 2019. Í fyrsta lagi áhrif kórónuveirufaraldursins. Í öðru lagi ákvarðanir ríkisstjórnar byggðar á tillögum starfshóps um endurskoðun á reglum vegna endurgreiðslna námslána í tengslum við kjaraviðræður á opinberum vinnumarkaði. Í þriðja lagi ný lög um Menntasjóð námsmanna sem samþykkt voru 9. júní síðastliðinn og taka gildi fyrir skólaárið 2020-2021. Farið verður yfir þessa þrjá þætti og kostnaðaráhrif þeirra á sjóðinn hér á eftir.

Kórónuveirufaraldurinn

Áhrif Kórónuveirufaraldursins mun vafalaust hafa áhrif á rekstur LÍN hvað varðar innheimtu námslána. Hversu mikið fer eftir hvernig þróun faraldursins mun verða og að hversu miklu leyti aðgerðir ríkisstjórnarinnar munu hafa áhrif til að sporna við atvinnuleysi og þar með tekjufalli greiðenda LÍN.

Ljóst er að áhrif kórónuveirunnar á árinu 2020 mun nú þegar hafa einhver áhrif á innheimtu námslána og til aukningar á samþykktum undanþágum. Sjá nánari umfjöllun í skýringu 19.

Ákvarðanir ríkisstjórnar byggðar á tillögum starfshóps um lækkun á endurgreiðslum o.fl.

Ríkisstjórnin ákvað að hringa í framkvæmd tillögum starfshóps um endurskoðun á reglum vegna endurgreiðslna námslána í tengslum við kjaraviðræður á opinberum vinnumarkaði sem forsætisráðherra skipaði 6. júní 2019 í samráði við mennta- og menningarmálaráðherra og fjármála- og efnahagsráðherra. Kynntu forsætis-, menntamála- og fjármálaráðherra þessar ákvarðanir á blaðamannafundi 15. apríl 2020.

Ákvarðanir ríkisstjórnarinnar voru fjórþættar og snéru að lækkun vaxta og afborgana, afsláttar vegna uppgreiðslu námslána og niðurfellingu ábyrgðarmanna. Að mati starfshópsins munu áhrif þessara ákvarðana á efnahagsreikning sjóðsins nema samtals a.m.k. 14 milljörðum kr. sem dreifast munu á líftíma lánanna sem eru nú þegar til staðar hjá sjóðnum. Einnig mun verða hækkun á rekstrarkostnaði sjóðsins vegna aukins innheimtukostnaðar. Sjá nánari umfjöllun í skýringu 19.

Ný lög um Menntasjóð námsmanna

Ný lög um Menntasjóð námsmanna voru samþykkt 9. júní 2020. Lögin fela í sér grundvallarbreytingu á stuðningskerfi ríkisins við námsmenn, þar sem lánþegar fá 30% niðurfærslu af höfuðstól námsláns ef þeir ljúka námi innan ákveðins tíma og námsmenn með börn á framfæri fá beinan stuðning í stað lána áður. Þar sem atvinnuástand er ekki gott í dag og verra en þegar frumvarpið var samið þá er það mat sjóðsins að fjöldi námsmanna verði fleiri en áætlanir gerðu ráð fyrir. Sjá nánari umfjöllun í skýringu 19.

Skýrsla og áritun stjórnar og framkvæmdastjóra

Atburðir eftir lok reikningsskiladags frh.:

Heildaráhrif á LÍN

Vegna þeirrar óvissu sem nú ríkir vegna áhrifa kórónuveirufaraldursins og fjölda námsmanna þá er það ljóst að þrátt fyrir góða sjóðsstöðu lánasjóðsins þá getur sjóðurinn þurft viðbótarfjárveitingar frá ríkissjóði til að standa undir afborgunum lána ef heimtur reynast lakari en áætlað er. Einnig mun sjóðurinn halda áfram að lána út samkvæmt eldri lögum eða í sjö ár eftir gildistöku nýrra laga og þarf áfram fjármagn frá ríkissjóði vegna þeirra lána.

Þann 1. júlí 2020 tekur Menntasjóður námsmanna við hlutverki Lánasjóðs íslenskra námsmanna. Lögin fela í sér miklar breytingar á námslána- og námsstyrkjakerfinu. Ávallt ríkir ýmis óvissa við breytingu á lögum og upptöku nýs kerfis. Stjórnendur sjóðsins fagna nýjum lögum og vonast til að þau gagnast námsmönnum betur en eldri lög.

Stjórn og framkvæmdastjóri Lánasjóðs íslenskra námsmanna staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2019 með undirritun sinni.

Reykjavík, 30. júní 2020

Stjórn Lánasjóðs íslenskra námsmanna

Eygló Harðardóttir, formaður

Lárus Sigurður Lárusson

Sigrún Elsa Smáradóttir

Teitur Björn Einarsson

Erna Leifsdóttir

Jóhann Gunnar Þórarinnsson

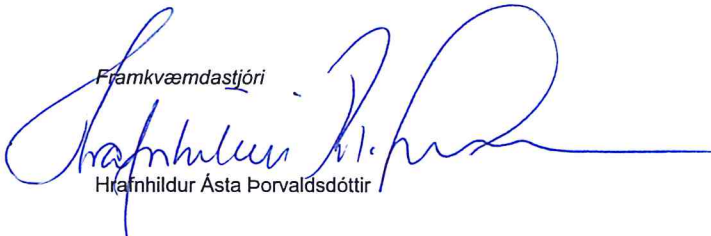
Marínó Örn Ólafsson

Hildur Björgvinsdóttir

Framkvæmdastjóri

Hrafnhildur Ásta Þorvaldsdóttir

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar Lánasjóðs íslenskra námsmanna og mennta- og menningarmálaráðuneytis

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lánasjóðs íslenskra námsmanna fyrir árið 2019, í umboði Ríkisendurskoðunar. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu og áritun stjórnar og framkvæmdastjóra, rekstrarreikning, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi og skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu sjóðsins á árinu 2019, efnahag hans 31. desember 2019 og breytingu á handbæru fé á árinu 2019, í samræmi við lög um ársreikninga og settar reikningsskilareglur, og að skýrsla stjórnar hafi að geyma þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga komi þær ekki fram annars staðar í ársreikningnum.

Grundvöllur álits

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt stöðlunum er nánar útskýrð í kaflanum um ábyrgð endurskoðenda. Við erum óháð sjóðnum samkvæmt ákvæðum siðareglna sem gilda um endurskoðendur á Íslandi og varða endurskoðun okkar á ársreikningi sjóðsins. Við uppfylfum jafnframt aðrar kröfur um starf okkar sem endurskoðendur í samræmi við ákvæði siðareglna.

Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Ábending

Án þess að setja fyrirvara við álit okkar viljum við vísa í umfjöllun í skýringu nr. 19 og skýrslu stjórnar um atburði eftir lok reikningsskiladag en þar fjalla stjórnendur um áhrif Covid-19 faraldursins á stöðu sjóðsins, ákvarðanir ríkisstjórnar í samræmi við tillögur skipaðs starfshóps og ný lög um Menntasjóð námsmanna.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og settar reikningsskilareglur. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er að sé til staðar varðandi gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins ber stjórnendum sjóðsins að meta hæfi þess til áframhaldandi starfsemi. Stjórnendum ber að semja ársreikning sjóðsins á þeirri forsendu að um áframhaldandi starfsemi sé að ræða, nema stjórnendur ætli að leysa sjóðinn upp eða hætta rekstri hans, eða hafi ekki raunhæft val um annað en að hætta starfsemi sjóðsins. Stjórnendum sjóðsins ber að setja fram viðeigandi skýringar varðandi hæfi þess til áframhaldandi starfsemi ef við á og hvers vegna stjórnendur beita forsendunni um áframhaldandi starfsemi við gerð og framsetningu ársreikningsins.

Stjórn skal hafa eftirlit með gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðenda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka og gefa út áritun með áli okkar. Nægjanleg víska er mikil víska en ekki trygging þess að endurskoðun, sem framkvæmd er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla, muni ávallt leiða í ljós alla verulega annmarka séu þeir til staðar. Annmarkar geta stafað af sviksemi eða mistökum og eru metnir verulegir ef þeir, einir og sér eða samanlagðir, gætu haft áhrif á fjárhagslegar ákvarðanir notenda sem grundvallaðar eru á ársreikningnum.

Endurskoðun í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegu mati og faglegri tortryggni. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

Greinum og metum áhættuna af verulegum annmörkum, vegna sviksemi eða mistaka, og skipuleggjum endurskoðunaraðgerðir til að mæta þessari áhættu og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi grunnur fyrir áli okkar. Áhættan af því að greina ekki verulega annmarka sem stafa af sviksemi er meiri en áhætta af annmörkum vegna mistaka, þar sem sviksemi getur stafað af fölsun, misvísandi framsetningu ársreiknings, að mikilvægum atriðum sé viljandi sleppt, samanteknum ráðum eða að innra eftirlit sé sniðgengið.

Áritun óháðs endurskoðanda frh.:

Öflum skilnings á innra eftirliti sem er viðeigandi fyrir endurskoðun okkar í þeim tilgangi að hanna endurskoðunaraðgerðir, en ekki til þess að gefa álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.

Metum hvort val stjórnenda á reikningsskilaaðferðum sé viðeigandi og hvort matsaðferðir þeirra séu raunhæfar. Einnig skoðum við hvort tengdar skýringar séu við hæfi.

Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um áframhaldandi starfsemi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að veruleg óvissa ríki, ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum í ársreikningnum um óvissuna og ef þær upplýsingar eru ekki nægjanlegar að okkar mati, víkjum við frá fyrirvaralausum álitum. Niðurstaða okkar byggir á þeim endurskoðunargögnum sem við höfum aflað fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni leitt til þess að félagið verði ekki lengur rekstrarhæft.

Metum framsetningu, gerð og innihald ársreikningsins í heild, að meðtöldum skýringum og hvort hann grundvallast á fyrirliggjandi færslum og atburðum og gefi glögga mynd samanber álit okkar.

Við upplýsum stjórn meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem upp geta komið í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka í innra eftirliti ef við á.

Reykjavík, 30. júní 2020

PricewaterhouseCoopers ehf.

Arna G. Tryggvadóttir
löggiltur endurskoðandi

Rekstrarreikningur ársins 2019

	Skýr.	2019	2018
Vaxtatekjur			
Vaxtatekjur	6, 18	2.756.354	2.682.604
Verðbætur	18	6.059.829	7.195.294
Lántökugjöld á námslán		85.138	89.765
		<u>8.901.321</u>	<u>9.967.663</u>
Vaxtagjöld			
Vaxtagjöld	18	3.351.235	3.473.656
Verðbætur	18	2.447.795	3.065.907
		<u>5.799.030</u>	<u>6.539.562</u>
Hreinar vaxtatekjur (vaxtagjöld)		3.102.291	3.428.101
Aðrar rekstrartekjur			
Tilkynningargjald		99.480	88.898
Aðrar rekstrartekjur		8.442	8.287
		<u>107.922</u>	<u>97.186</u>
Önnur rekstrargjöld			
Laun og launatengd gjöld	3	311.830	302.742
Annar rekstrarkostnaður	4	293.737	247.542
Vaxtastyrkir til námsmanna		65.243	76.448
Afskriftir rekstrarfjármuna	5	81.582	63.237
		<u>752.393</u>	<u>689.968</u>
Framlag á afskriftarreikning útlána	12	113.781	2.897.149
		<u>866.174</u>	<u>3.587.117</u>
Rekstur án ríkisframlags		2.344.039	(61.830)
Framlag ríkissjóðs	2	8.247.800	7.962.560
Tekjuafgangur ársins		<u>10.591.839</u>	<u>7.900.730</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2019

	Skýr.	2019	2018
Eignir			
Handbært fé			
Sjóður og bankainnstæður		17.689.461	13.382.576
Útlán			
Gjaldfallnar afborganir og vextir útlána, önnur skuldabréf	6	12.890.273	11.737.338
Námslán 1976-1982 (V-lán)	7	154.526	164.850
Námslán 1982-1992 (S-lán)	8	17.143.828	18.108.194
Námslán 1992-2005 (R-lán)	9	17.731.675	19.170.640
Námslán frá 2005 (G-lán)	10	192.714.683	189.678.152
Markaðskjaralán	11	7.259	15.878
		<u>240.642.244</u>	<u>238.875.051</u>
Afskriftarreikningur útlána	12	<u>(52.629.579)</u>	<u>(53.334.481)</u>
		<u>188.012.665</u>	<u>185.540.571</u>
Aðrar eignir			
Rekstrarfjármunir	5	297.194	196.192
Ríkissjóður viðskiptareikningur	14	1.287.553	1.466.057
Aðrar kröfur		50.800	12.555
		<u>1.635.548</u>	<u>1.674.803</u>
Eignir alls		<u>207.337.673</u>	<u>200.597.950</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2019

	Skýr.	2019	2018
Skuldir og eigið fé			
Skuldir			
Langtímalán			
Skuldir í íslenskum krónum, verðtryggð lán	16	<u>90.532.027</u>	<u>94.300.863</u>
Aðrar skuldir			
Ríkissjóður vegna jöfnunarstyrkja	13	72.518	115.439
Áfallnir vextir		2.044.940	2.116.327
Lánadrottinnar		104.058	73.032
		<u>2.221.517</u>	<u>2.304.797</u>
	Skammtímaskuldir		
	Skuldir	<u>92.753.544</u>	<u>96.605.660</u>
Eigið fé	15	114.584.129	103.992.290
Skuldir og eigið fé alls		<u>207.337.673</u>	<u>200.597.950</u>

Sjóðstreymi ársins 2019

	Skýr.	2019	2018
Rekstrarhreyfingar			
Tekjuafgangur (halli) ársins		10.591.839	7.900.730
Rekstrarliðir sem ekki hafa áhrif á fjárstreymi:			
Afskriftir rekstrarfjármuna	5	81.582	63.237
Verðbætur langtímalána		2.447.795	3.065.911
Verðbætur námslána		(6.045.784)	(7.190.142)
Framlag í afskriftarsjóð	12	113.781	2.897.149
Veltufé frá rekstri		<u>7.189.213</u>	<u>6.736.884</u>
Breytingar á rekstrartengdum eignum og skuldum		(1.684.969)	(2.431.853)
Handbært fé frá rekstri		<u>5.504.244</u>	<u>4.305.031</u>
Fjárfestingahreyfingar			
Veitt námslán		(7.090.908)	(7.463.347)
Afborganir námslána		12.292.764	11.882.310
Fjárfesting í varanlegum rekstrarfjármunum	5	(182.585)	(85.593)
		<u>5.019.271</u>	<u>4.333.370</u>
Fjármögnunarhreyfingar			
Afborganir langtímalána		(6.216.631)	(6.522.841)
		<u>(6.216.631)</u>	<u>(6.522.841)</u>
Hækkun á handbæru fé			
		4.306.884	2.115.560
Handbært fé í ársbyrjun		13.382.576	11.267.016
Handbært fé í lok árs		<u>17.689.461</u>	<u>13.382.576</u>
Aðrar upplýsingar			
Greiddir vextir af langtímaskuldum		3.351.235	3.473.371
Innborgaðir vextir af útlánnum		1.788.864	1.694.269
Innborgaðir vextir af bankainnistæðum		504.532	445.642

Skýringar

1. Mikilvægar reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskila

a. Ársreikningur Lánasjóðs íslenskra námsmanna er gerður í samræmi við lög um ársreikninga og settar reikningsskilareglur. Hann byggir á kostnaðarverðsreikningsskilum og er gerður eftir sömu reikningsskilaaðferðum og árið áður.

Verðtrygging

b. Verðtryggðar eignir og skuldir eru færðar miðað við vísitölur sem tóku gildi í ársbyrjun 2020.

Útlán

c. Útlán eru færð til eignar með verðbótum í árslok. Verðtryggð útlán eru færð miðað við vísitölur sem tóku gildi í ársbyrjun 2020.

Fjármunatekjur og fjármagnsgjöld

d. Vaxtatekjur eru tekjufærðar miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu skuldabréfaeignar þegar gjalddagi er myndaður, þá eru áfallnir vextir tekjufærðir frá lokun skuldabréfs eða síðasta gjalddaga. Áfallnir dráttavextir eru tekjufærðir þegar ekki er óvissa um innheimtu þeirra.

Lántaka

e. Öll lán eru verðtryggð og eru áfallnar verðbætur og vextir færð upp í ársbyrjun 2020.

Afskriftareikningur útlána

f. Afskriftareikningur útlána er myndaður til að mæta fyrirsjáanlegum töpum á útlánnum sjóðsins á líftíma útstandandi námslána. Námslán eru veitt til lengri tíma. Endanlegt útlánatap kemur oftast ekki í ljós fyrr en við lok endurgreiðslutíma. Eðli máls samkvæmt er matið því háð mikilli óvissu. Sömu aðferð er beitt við mat afskriftareikningsins og beitt var á síðasta ári. Sérstakt reiknilíkan er notað við mat á því hve afskriftareikningurinn þarf að vera stór á hverjum tíma. Reiknilíkanið byggir m.a. á lánakjörum hinna ýmsu lánaflokka, forsendum um kaupmáttaraukningu, forsendum um þróun tekna eftir aldri og dánarlíkum.

Rekstrarfjármunir

g. Rekstrarfjármunir eru færðir til eignar á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur hundraðshluti miðað við áætlaðan endingartíma eignanna þar til niðurlagsverði er náð. Áætlaður endingartími greinist þannig:

Tölvubúnaður.....	5 ár
Húsbúnaður.....	5 ár
Skrifstofuáhöld, tæki.....	5 ár

Handbært fé

h. Til handbærs fjár í sjóðstreymi teljast sjóður og óbundnar innistæður á bankareikningum.

Skýringar

2. Framlag ríkisins

Fjárveitingar í fjárlögum 2019 til Lánasjóðs Íslenskra námsmanna námu 8.247,8 millj. kr.

3. Starfsmannamál

Ársverk voru 31,47 á árinu 2019 samanborið við 30,46 á árinu 2018 sem er hækkun um 1,01 stöðugildi eða um 3,3%. Laun- og launatengd gjöld hækka um 2,05% og laun- og launatengd gjöld á ársverk lækka um 1,22%.

	2019	2018
Laun	243.479	237.678
Launatengd gjöld	54.427	54.239
Áfallið orlof, breyting	2.356	462
Laun og launatengd gjöld samtals	<u>300.262</u>	<u>292.379</u>
Starfsmannakostnaður	11.568	10.363
Laun, launatengd gjöld og starfsmannakostnaður samtals	<u>311.830</u>	<u>302.742</u>

Laun stjórnar og framkvæmdastjóra námu 24,1 millj. kr. á árinu, þar af laun framkvæmdastjóra um 16,1 millj. kr. og laun stjórnarformanns 1,9 millj. kr.

4. Annar rekstrarkostnaður

Annar rekstrarkostnaður hækkar að meðaltali um 18,7% milli ára. Hækkunin skýrist einkum af hærri símkostnaði vegna netþjónustu, aðkeyptri sérfræðiaðstoð við bókhald, jafnlaunavottun og viðhaldi tölvukerfis m.a. vegna þróunar á vélmenni "Línu".

	2019	2018
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	3.481	1.920
Sími, afnotagjöld, póstburðargjöld	31.158	23.377
Funda- og ferðakostnaður	1.108	745
Aðkeypt sérfræðiaðstoð	137.490	115.701
Rekstur og viðhald tölvukerfis	50.483	39.632
Húsnæðiskostnaður	44.536	41.752
Þjónustugjöld banka	15.672	15.618
Málskotsnefnd	4.294	4.572
Ýmiss kostnaður	5.515	4.225
	<u>293.737</u>	<u>247.542</u>

5. Bókfært verðmæti og afskriftir rekstrarfjármuna

	Skrifstofuáhöld	Húsbúnaður	Tölvubúnaður	Samtals
Stofnverð í ársbyrjun	11.228	75.249	969.003	1.055.479
Keypt á árinu	1.174	6.174	175.238	182.585
Stofnverð 31.12.2019	<u>12.402</u>	<u>81.422</u>	<u>1.144.240</u>	<u>1.238.065</u>
Afskrifað áður	7.341	67.599	784.348	859.288
Afskrifað á árinu	1.211	3.541	76.831	81.582
Afskrifað samtals	<u>8.552</u>	<u>71.139</u>	<u>861.179</u>	<u>940.870</u>
Bókfært verð 31.12.2019	<u>3.850</u>	<u>10.283</u>	<u>283.062</u>	<u>297.194</u>

Skýringar

6. Gjaldfallnar afborganir og vextir útlána, önnur skuldabréf

Áfallnir dráttarvextir fyrra árs eru ekki færðir. Ógreiddar afborganir eru alls 6.438,4 millj.kr. (2018: 5.695,9 millj.kr.; 2017: 4.431,9 millj.kr.) þar af eru 3.642,8 millj.kr. á kröfuvakt (2018: 3.163,7 millj.kr.; 2017: 2.126,7 millj.kr.) og í löginheimtu eru 2.422,1 millj.kr. (2018: 1.842,6 millj.kr.; 2017: 1.962,7 millj.kr.). Þá eru 10,5 millj.kr. (2018: 35,6 millj.kr.; 2017: 26,2 millj.kr.) í milliinnheimtu og 362,9 millj.kr. (2018: 654,1 millj.kr.; 2017: 316,3 millj.kr.) í greiðsludreifingu.

	2019	2018
Áfallnir vextir útlána	5.975.088	5.478.577
Ógreiddar gjaldfallnar afborganir V-lána	6.839	5.577
Ógreiddar gjaldfallnar afborganir S-lána	471.359	426.233
Ógreiddar gjaldfallnar afborganir R-lána	840.712	811.670
Ógreiddar gjaldfallnar afborganir G-lána	5.119.443	4.452.442
Önnur skuldabréf	476.831	562.840
	<u>12.890.273</u>	<u>11.737.338</u>

7. Námslán veitt 1976-1982

Eftirstöðvar námslána sem veitt voru á árunum 1976-1982 á grundvelli laga nr. 57/1976.

Lánskjör: Verðtryggð en vaxtalaus lán. Endurgreiðsla er miðuð við mismunandi hlutfall af tekjum umfram tiltekna viðmiðunartekjur. Endurgreiðslur hefjast 3 árum eftir námslok og standa yfir í 20 endurgreiðsluár hið lengsta.

Lánaflokkur V

	2019	2018
Staða lánaflokksins í ársbyrjun	164.850	172.537
Gjaldfallið á árinu	(5.675)	(5.948)
Afskriftir vegna látinna lánþega	(2.176)	0
Afskriftir vegna 20 ára reglu	(5.521)	(5.892)
Reiknaðar verðbætur ársins	4.267	5.455
Afborganir af höfuðstóli	(1.219)	(1.303)
	<u>154.526</u>	<u>164.850</u>

8. Námslán veitt 1982-1992

Eftirstöðvar námslána sem veitt voru á árunum 1982-1992 á grundvelli laga nr. 72/1982.

Lánskjör: Verðtryggð en vaxtalaus lán. Endurgreiðsla er miðuð við 3,75% af útsvarsstofni. Endurgreiðslur hefjast 3 árum eftir námslok og standa yfir í 40 endurgreiðsluár hið lengsta.

Lánaflokkur S

	2019	2018
Staða lánaflokksins í ársbyrjun	18.108.194	18.888.771
Gjaldfallið á árinu	(1.114.842)	(1.134.726)
Afskrifað vegna látinna lánþega	(14.684)	(65.726)
Afskriftir tapaðra krafna	(66.304)	(654)
Reiknaðar verðbætur ársins	439.657	597.083
Afborganir af höfuðstóli	(208.191)	(176.554)
	<u>17.143.828</u>	<u>18.108.194</u>

Skýringar

9. Námslán veitt 1992-2005

Eftirstöðvar námslána sem veitt voru á árunum 1992-2005 á grundvelli laga nr. 21/1992.

Lánskjör: Verðtryggt lán með 1% vöxtum. Endurgreiðsla er 4,75% af útsvarsstofni. Endurgreiðslur hefjast 2 árum eftir námslok. Greiðslur af öðrum námslánum frestast þar til lán samkvæmt þessum lögum eru að fullu greidd.

Lánaflokkur R

	2019	2018
Staða lánaflokksins í ársbyrjun	19.170.640	20.609.167
Gjaldfallið á árinu	(1.678.535)	(1.797.471)
Afskrifað vegna látinna lánþega	(6.479)	(42.197)
Afskriftir tapaðra krafna	(7.775)	(653)
Reiknaðar verðbætur ársins	476.885	638.664
Afborganir af höfuðstóli	(223.062)	(236.872)
	<u>17.731.675</u>	<u>19.170.640</u>

10. Námslán veitt frá 2005

Eftirstöðvar námslána sem veitt hafa verið frá árinu 2005 á grundvelli laga nr. 21/1992, sbr. lög nr. 140/2004.

Lánskjör: Verðtryggt lán með 1% vöxtum. Endurgreiðsla er 3,75% af samanlögðum útsvars- og fjármagnstekju-skattsstofni. Endurgreiðslur hefjast 2 árum eftir námslok.

Lánaflokkur G

	2019	2018
Staða lánaflokksins í ársbyrjun	189.678.152	184.852.989
Veitt lán á árinu	7.090.908	7.463.347
Gjaldfallið á árinu	(8.103.736)	(7.463.040)
Afskrifað vegna látinna lánþega	(95.656)	(57.230)
Afskriftir tapaðra krafna	(28.531)	(7.337)
Reiknaðar verðbætur ársins	5.129.527	5.948.939
Afborganir af höfuðstóli	(955.980)	(1.059.516)
	<u>192.714.683</u>	<u>189.678.152</u>

11. Markaðskjaralán

Markaðskjaralán voru veitt vegna skólagjalda í sérnámi og grunnskólanámi erlendis þar sem ekki eru veitt námslán vegna skólagjalda á hefðbundnum kjörum.

	2019	2018
Staða í ársbyrjun	15.878	22.759
Gjaldfallið á árinu	(264)	(6.881)
Afskrifað á árinu	(2.542)	0
Reiknaðar verðbætur ársins	(4.552)	0
Afborganir af höfuðstóli	(1.260)	0
	<u>7.259</u>	<u>15.878</u>

Skýringar

12. Afskriftareikningur útlána

Gert hefur verið reiknilíkan sem metur hve hár afskriftareikningur þarf að vera á hverjum tíma. Helstu þættir í þessum útreikningum eru lánakjör hinna ýmsu lánaflokka, forsendur um kaupmáttaraukningu, forsendur um þróun tekna eftir aldri og dánarlíkur. Í forsendum fyrir reiknilíkanið er gert ráð fyrir að hlutfall gjaldþrota hjá greiðendum sé 0,30% 2019 (2018: 0,30%; 2017: 0,30%; 2016: 0,30%) og hlutfall veittra undanþága frá endurgreiðslum sé 4% 2019 (4%: 2018; 4%:2017: 4%; 2016: 4%). Samkvæmt reiknilíkani er afskriftarframlagið metið alls 704,9 millj.kr. til lækkunar. Í afskriftarreikningi útlána er einnig tekið tillit til krafna sem eru komnar á kröfuvakt til viðbótar þeim kröfum sem áður hafði verið gert ráð fyrir með framlagi. Það er gert með sértæku framlagi sem er 90% af kröfum á kröfuvakt, alls 3.278,6 millj.kr (2018: 2.847,3, 2017: 1.718 millj.kr.; 2016: 1.652 millj. kr., 2015: 1.581 millj.kr.) og eru breytingar á framlaginu á milli ára dregnar frá afskriftarframlaginu, sem eru 431,2 millj. kr. á árinu 2019.

	2019	2018
Afskriftareikningur útlána í ársbyrjun	53.334.481	50.878.663
Endanlega töpuð útlán á árinu	(818.682)	(441.331)
Almennt framlag í afskriftareikning, (tekjufært) gjaldfært á árinu	(317.426)	1.767.636
Sértækt framlag v.kröfuvaktar, gjaldfært á árinu	431.207	1.129.513
Afskriftareikningur útlána í árslok	<u>52.629.579</u>	<u>53.334.481</u>

Veruleg breyting varð á almenna framlaginu í afskriftarreikningi á árinu 2014 vegna breytinga á þremur grunnforsendum fyrir útreikning á framlagi. Á árinu 2014 varð breyting á hlutfalli gjaldþrota hjá greiðendum og hlutfalli veittra undanþága frá endurgreiðslum. Greining hefur verið gerð á þessum hlutföllum reglulega sem hluti af áhættugreiningu sjóðsins og til þess að meta hvort hlutlæg vísbending sé til staðar fyrir virðisrýrnun útlána. Lán án ábyrgða vega sífellt stærri hluta af útlánasafninu þar sem hætt var að krefjast ábyrgðarmanna á námslán. Í lok árs 2019 má ætla að þau séu um 147,8 milljarðar (2018: 132,7 milljarðar; 2017: 121,3; 2016: 112 milljarðar, 2015: 107 milljarðar 2014: 90 milljarðar) eða um 61% (2018: 56%; 2017: 52%, 2016: 49%, 2015: 45%, 2014: 40%) af lánasafninu sem er án ábyrgðamanns. Í framtíð á eftir að koma betur í ljós hversu mikið tap verður vegna vanskila á lánum án ábyrgða og áhrif þess á sjóðinn en hlutfall gjaldþrota hjá greiðendum um áramót 2019 er 0,15% (2018: 0,19%; 2017: 0,24%; 2016: 0,23%, 2015: 0,36%, 2014: 0,30%).

Í byrjun árs 2020 lágu upplýsingar fyrir hjá LÍN að veittar undanþágur frá afborgun af lánum væru að minnka og hlutfall þeirra væru komið í 2,20% á árinu 2019 (2018: 2,25%; 2017: 2,48 % , 2016: 2,63%, 2015: 2,98%, 2014: 4%).

Í reiknilíkani þarf að gefa sér forsendur um hverjar afborganir þeirra verði sem ekki hafa hafið endurgreiðslur lána. Á undanförunum árum hefur verið miðað við meðalafborgun S-lána. Vægi S-lána er stöðugt að fara minnkandi í lánasafni og því var gerð breyting á árinu 2014 að breyta viðmiðinu í meðalafborgun allra lána uppfært til verðlags um áramót. Þessi meðalafborgun lána í hlutfalli við útlán hefur staðið nokkuð í stað undanfarin ár. Sú breyting endurspeglast í afskriftarreikningi útlána hverju sinni.

Skýringar

13. Jöfnunarstyrkir

Jöfnunarstyrkir eru veittir samkvæmt reglugerð nr. 692/2003. Um er að ræða dvalarstyrki til framhaldsskólanema sem ekki geta sótt framhaldsskóla í heimabyggð. Akstursstyrkir eru veittir til framhaldsskólanema sem sækja skóla fjarri lögheimili. Sjóðurinn hefur umsýslu með jöfnunarstyrkjum. Fjárveiting ársins 2019 vegna þessara styrkja voru 571,2 millj. kr. Greitt frá ríkissjóði á árinu 2019 voru 571,2 millj.kr. Þóknun sjóðsins nemur 1,5% af árlegu framlagi úr ríkissjóði og er færð undir liðinn aðrar tekjur.

	2019	2018
Staða viðskiptareiknings í ársbyrjun	(115.439)	(94.954)
Endurgreitt framlag til ríkissjóðs vegna 2018	115.439	94.955
Móttekið framlag frá ríkissjóði	(571.200)	(628.600)
Veittir styrkir til skólaaksturs	7.568	10.879
Veittir jöfnunarstyrkir	479.344	493.024
Kostnaður vegna hugbúnaðarþróunar og auglýsingar ofl.	3.202	1.097
Endurgreiddir jöfnunarstyrkur	0	(1.268)
Þóknun til Lánasjóðsins	8.568	9.429
Staða viðskiptareiknings í árslok	<u>(72.518)</u>	<u>(115.439)</u>

14. Viðskiptareikningur ríkissjóðs

Í árslok 2019 nam krafa sjóðsins við ríkissjóð rúmlega 1.287 millj. kr. Í ársbyrjun var staðan 1.466 millj. kr. og hefur því lækkað um rúmlega 178,5 millj. kr. á árinu.

	2019	2018
Staða í ársbyrjun	1.466.057	1.095.226
Ríkisframlag	8.247.800	7.965.900
Greitt úr ríkissjóði	<u>(8.426.304)</u>	<u>(7.595.069)</u>
Staða í árslok	<u>1.287.553</u>	<u>1.466.057</u>

15. Yfirlit um breytingu á eigin fé

Bókfært eigið fé nemur 114.584,1 milljónum kr. í árslok.

	2019
Eigið fé í ársbyrjun	103.992.290
Tekjuafgangur ársins	10.591.839
Eigið fé í árslok	<u>114.584.129</u>

Skýringar

16. Yfirlit um langtímaskuldir og vaxtakjör

Öll langtímalán sjóðsins voru upphaflega frá Endurlánum ríkissjóðs. Lánin eru alls 50 þar af eru 3 til 15 ára og 47 til 25 ára. Þau eru verðtryggð með föstum vöxtum. Breyting var gerð á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 1/1997, með síðari breytingum, sem tók gildi 1. janúar 2017 þar sem breytingar á lögnum lúta m.a. að því að gera lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins sjálfbæran. Til að fjármagna kostnað ríkissjóðs vegna þessa var ákveðið að framsetja stóran hluta lánasafns ríkissjóðs vegna LÍN til LSR. Fjöldi lána LÍN til innheimtu hjá LSR eru 27 en 23 hjá Endurlánum ríkissjóðs.

Engar breytingar voru gerðar á lánunum að öðru leyti en því að uppsagnarákvæði skuldabréfanna var felld út og greiddast nú afborganir af þessum skuldabréfunum til LSR í stað Endurlána ríkissjóðs.

	2019
Ríkissjóður, verðtryggð með vísitölu neysluverðs (vextir 1,95 -5,35%)	32.755.457
LSR, verðtryggð með vísitölu neysluverðs (vextir 2,3-4,3%)	57.776.570
	<u>90.532.027</u>
Afborganir langtímaskulda greinast þannig á næstu ár:	
Afborganir 2020	5.720.237
Afborganir 2021	5.285.909
Afborganir 2022	5.285.909
Afborganir 2023	5.285.909
Afborganir 2024	5.285.909
Síðar	63.668.153
Langtímaskuldir, þ.m.t. næsta árs afborganir	<u>90.532.027</u>

17. Áhættustýring

LÍN stendur frammi fyrir áhættum í starfsemi sinni sem tengjast markmiðum og hlutverki LÍN. Umgjörð samhæfðrar áhættustýringar setur ramma um feril áhættustýringar sem er á ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra LÍN. Framkvæmdastjóri ber ábyrgð gagnvart stjórn á að þróaðar séu aðferðir við að greina, meta, mæla og stýra áhættum í starfseminni ásamt viðeigandi upplýsingagjöf og viðbrögðum.

Innleiðing samhæfðrar áhættustýringar hjá LÍN hófst með áhættustefnu dags. 25. október 2016. Áhættustefnan miðast við rekstraráhættur LÍN sem eru í reglubundinni vöktun yfir árið en aðrar helstu áhættur hafa verið skilgreindar og eru mældar að lágmarki árlega. Það eru eftirfarandi áhættur:

Útlánaáhætta/innheimtuáhætta

Útlánaáhætta/innheimtuáhætta sem sjóðurinn ber vegna lánveitinga til námsmanna og krafna á fjármálastofnanir, ef viðskiptavinur sjóðsins uppfyllir ekki samningsbundnar skyldur sínar gagnvart sjóðnum. Nánar má sjá áhrif af þessari áhættu í skýringu 12.

Endurgreiðsluáhætta

Endurgreiðsluáhætta felst í því að lán fáist ekki endurgreidd þar sem endurgreiðslur eru háðar tekjum og undanþágur fyrir greiðslum eru heimil samkvæmt ákveðnum reglum. Einnig fellur lán niður við andlát lánþega. Með hækkandi námslánum til einstaklinga eykst endurgreiðsluáhætta LÍN. Nánar má sjá áhrif af þessari áhættu í skýringu 12.

Vaxtaáhætta

Vaxtaáhætta er markaðsáhætta sem felst í því að LÍN geti ekki endurspeglað eigin fjármögnunarkjör í útlánum sínum til námsmanna. Þannig er LÍN rekið með neikvæðum vaxtamun og þessi neikvæði vaxtamunur lækkar núvirði útlánanna. Nánar má sjá áhrif af þessari áhættu í skýringu 18.

Verðtryggingaráhætta

Verðtryggingaráhætta er rakin til mismunar á verðtryggðum eignum og skuldum. Þar sem stærstur hluti af eignum og skuldum LÍN er verðtryggður er að öllu jöfnu nokkurt jafnvægi milli verðtryggðra eigna og skulda á hverjum tíma. Nánar má sjá áhrif af þessari áhættu í skýringu 18.

Skýringar

18. Aðrar upplýsingar

Núvirði útlána

Útlánaflokkar sjóðsins eru fjórir með mismunandi lánakjörum. V-lán og S-lán eru verðtryggð en bera ekki vexti. R-lán og G-lán eru einnig verðtryggð en bera 1% vexti. Vextir af lánnum sem standa sjóðnum til boða og tekin hafa verið til fjármögnunar sjóðsins eru mun hærrí en vextir af námslánnum. Reiknað hefur verið út núvirði útlána sjóðsins í árslok 2019 miðað við 3,46% (2018: 3,47%, 2017: 3,49%, 2016: 3,60%, 2015: 3,69%, 2014: 3,79%) ávöxtunarkröfu en sú ávöxtunarkrafa samsvarar meðalvöxtum langtímalána sem sjóðurinn hefur að láni. Niðurstaða útreikninganna er sú að núvirði útlána er 151.326 millj.kr. árslok 2019 (2018: 148.995 millj.kr., 2017: 148.196 millj.kr., 2016: 146.312 millj.kr., 2015: 140.835 millj.kr., 2014: 132.918 millj.kr.) en bókfært verðmæti útlána að frá dregnum afskriftareikningi útlána er 188.013 millj.kr. (2018: 185.541 millj.kr., 2017: 183.618 millj.kr., 2016: 183.490 millj.kr., 2015: 180.540 millj.kr., 2014: 171.453 millj.kr.) Mismunurinn, 36.686 millj.kr. (2018: 36.545 millj.kr., 2017: 35.422 millj.kr., 2016: 37.178 millj.kr., 2015: 39.705 millj. kr., 2014: 38.535 millj.kr.) endurspeglar þann viðbótarkostnað sem fylgir því að reka sjóðinn miðað við ofangreindar forsendur út lánstíma núverandi útlána. Kostnaði sjóðsins af því að lána út á lægri vöxtum en sjóðurinn býr við varðandi fjármögnun, er þannig dreift á lánstíma útlánanna.

Vaxtatekjur, vaxtagjöld og verðbætur

Námslán V, S, R og G eru öll verðtryggð en eingöngu R og G lán eru með 1% vöxtum. V og S eru vaxtalaus lán. Langtímalán sjóðsins eru öll verðtryggð með föstum vöxtum á bilinu 1,95 - 5,35%. Þar sem langtímalán sjóðsins eru með hærrí vexti en útlán sjóðsins er vaxtamunur neikvæður miðað við bókfært verð útlána og langtímalána í lok árs 2019 og 2018. Á árinu 2019 hækkaði vísitala neysluverðs um 2,67% en á árinu 2018 3,25%, 2017 um 1,73%, 2016 2,1%, 2015 um 2,0% og á árinu 2014 var hækkan vísitölunnar 1,03%. Þar sem útlán eru að hærrí fjárhæð en langtímalán sjóðsins hefur breyting verðbóta meiri áhrif á rekstrartekjur en rekstrargjöld. Þar af leiðandi eru nettó verðbætur í lok árs 2019 3.612,0 millj. kr. en í lok árs 2018 4.129,4 millj. kr. en í lok árs 2017 2.193,7 millj.kr., í lok árs 2016 2.495,5 millj.kr., í lok árs 2015 2.316 millj.kr. og í lok árs 2014 1.120 millj.kr.

Húsaleigusamningur

LÍN er með húsaleigusamning við Fasteignir ríkissjóðs. Leigutíma lauk 29. febrúar 2020. Stofnanir í Borgartúni 21 eru komin með framlengingu leigusamningi við Fasteignir ríkissjóðs og getur LÍN sagt upp samningi með að minnsta kosti 12 mánaða fyrirvara og miðast við áramót.

19. Atburðir eftir lok reikningsskiladag

Þrír stórir þættir hafa haft áhrif á fjárhagsstöðu LÍN eftir reikningsskiladag 31. desember 2019. Í fyrsta lagi áhrif kórónuveirufaraldursins. Í öðru lagi ákvarðanir ríkisstjórnar byggðar á tillögum starfshóps um endurskoðun á reglum vegna endurgreiðslna námslána í tengslum við kjaraviðræður á opinberum vinnumarkaði. Í þriðja lagi lög um Menntasjóð námsmanna sem samþykkt var 9. júní 2020 taka gildi fyrir skólaárið 2020-2021. Farið verður yfir þessa þrjá þætti og kostnaðaráhrif þeirra á sjóðinn hér á eftir.

Kórónuveirufaraldurinn

Áhrif Kórónuveirufaraldursins mun vafalaust hafa áhrif á rekstur LÍN hvað varðar innheimtu námslána. Hversu mikið fer eftir hvernig þróun faraldursins mun verða og að hversu miklu leyti aðgerðir ríkisstjórnarinnar munu hafa áhrif til að sporna við atvinnuleysi og þar með tekjufalli greiðenda LÍN.

Ljóst er að áhrif Kórónuveirunnar mun nú þegar hafa áhrif á innheimtu námslána á árinu 2020 þar sem stjórn sjóðsins í samvinnu við ráðuneytið hefur samþykkt annars vegar frestun á eindaga án kostnaðar fyrir greiðendur í 35 daga og hins vegar að hægt sé að sækja um frestun á afborgun fyrir mars og september gjalddaga á árinu 2020 með nýjum skilyrðum. Við afgangi undanþágu verður miðað við tekjur síðustu tveggja mánaða fyrir gjalddaga og séu greiðendur undir lágmarksviðmiði sem notað er fæst undanþága. Þetta er gert til að koma til móts við tekjulækkun greiðenda nú í kjölfar faraldursins og í samhljómi við aðgerðir ríkisstjórnarinnar um að halda öllum í vinnu þrátt fyrir tímabundna lækkun á starfshlutfalli og atvinnuleysisbætur frá ríkinu á móti.

Skýringar

19. Atburðir eftir reikningskiladag frh.

Áhrif Kórónuveirunnar á árinu 2020 mun því hafa áhrif til aukningar á samþykktum undanþágum. Áhrif aukningu í fjölda undanþága seinkar innheimtum námslána og þar með hafa þær áhrif á að afskriftir munu hækka til lengri tíma lítið.

Ákvarðanir ríkisstjórnar byggðar á tillögum starfshóps um lækkun á endurgreiðslum o.fl.

Ríkisstjórnin ákvað að hringa í framkvæmd tillögum starfshóps um endurskoðun á reglum vegna endurgreiðslna námslána í tengslum við kjaraviðræður á opinberum vinnumarkaði sem forsætisráðherra skipaði 6. júní 2019 í samráði við mennta- og menningarmálaráðherra og fjármála- og efnahagsráðherra. Kynntu forsætis- menntamála og fjármálaráðherra þessar ákvarðanir á blaðamannafundi 15. apríl 2020.

Ákvarðanir ríkisstjórnarinnar voru fjórbættar:

- Í fyrsta lagi lækkun vaxta úr 1% niður í 0,4%. Heimild er í núgildandi lögum til ákvörðunar vaxta sjóðsins liggja hjá ríkisstjórn. Þessi ákvörðun kemur til með að stytta endurgreiðslu námslána þ.e. fækka endurgreiðsluárum greiðenda en hefur ekki áhrif til lækkunar á árlegar afborganir. Þessi ákvörðun hefur því lítil áhrif í upphafi. Lækkun vaxta tók gildi frá og með 17. apríl 2020.

- Í öðru lagi lækkun á afborgunum lána. Árleg afborgun lækkar úr 4,75% í 4,4% vegna R-lána og úr 3,75% í 3,4% vegna G-lána. Mat starfshópsins á kostnaði vegna þessa er 10,5 milljarðar á núvirði. Hefur þetta áhrif á árlegar afborganir námslána. Áætlaður kostnaður vegna lækkun vaxta og afborgana nemur samtals 11 milljörðum króna að mati starfshópsins og mun kostnaðurinn dreifast á líftíma þeirra lána sem eru til staðar nú þegar hjá sjóðnum.

- Í þriðja lagi þá er afsláttur vegna uppgreiðslu námslána hækkaður í allt að 15%. Er afslátturinn háður upphæð námslánaskuldar. Uppgreiðslan er 5% ef námslánaskuldin er 1 m.kr. og fer upp í 15% skuldi námsmaður meira en 4,8 m.kr. Fæst þessi uppgreiðsla óháð því hvort námsmaður greiði upp námslánið eða greiði aukalega inn á það. Að mati starfshópsins mun enginn kostnaður hljóta vegna uppgreiðsluafsláttarins. Það er hinsvegar mat sjóðsins að þetta sé vanmat hjá starfshópnum og að augljóst er að sjóðurinn mun verða fyrir kostnaði vegna þessarar ákvörðunar einkum þar sem um er að ræða afslátt af öllum auka innborgunum á láni en ekki eingöngu afsláttur þegar lánið er uppgreitt eins og áður var. Þá er ekki gert ráð fyrir kostnaði við umsýslu vegna viðbótargreiðslna.

- Í fjórða lagi verða ábyrgðarmenn felldir niður á eldri námslánunum. Mat starfshópsins er að afskriftir muni aukast um 3 milljarða vegna þessa og dreifast á líftíma þeirra lána sem bera með sér ábyrgðarmenn. Þó segir starfshópurinn jafnframt „rétt er þó að taka fram erfitt er að reikna kostnað við þessa aðgerð með nokkurri vissu þar sem óvíst er hve mörg námslán innheimtast ekki sökum þess að enginn ábyrgðarmaður er á námsláninu“. Hefur þessi ákvörðun í för með sér meiri vanskil, aukinn kostnað vegna innheimtu og meiri afskriftir. Til mótvægis við niðurfellingu ábyrgða á lánum LÍN með samþykkt laga um Menntasjóð námsmanna var sett í lög að námslán fyrnast ekki við gjaldþrot.

- Samtals nema því áhrif þessara ákvarðana á efnahagsreikning sjóðsins a.m.k. 14 milljörðum kr. sem dreifast munu á líftíma núverandi lánasafns. Þá mun rekstrarkostnaður sjóðsins hækka vegna aukinnar umsýslu og innheimtukostnaðar sem ekki var gert ráð fyrir í tillögum starfshópsins.

Ný lög um Menntasjóð námsmanna

Ný lög um Menntasjóð námsmanna voru samþykkt 9. júní 2020. Lögin fela í sér grundvallarbreytingu á stuðningskerfi ríkisins við námsmenn, þar sem lánþegar fá 30% niðurfærslu af höfuðstól námsláns ef þeir ljúka námi innan ákveðins tíma og námsmenn með börn á framfæri beinan stuðning í stað lána áður. Forsenda þess að námsmenn fái styrkinn, 30% niðurfellingu og barnastyrk, er að námsmaður taki námslán. Styrkurinn er hærri því hærri lán sem námsmenn taka en hins vegar er innbyggður hvati til þess að ljúka námi á tilskyldum tíma og þá munu námsmenn skulda minna við lok náms en á móti bera námslánin hærri vexti. Í lögunum er gert ráð fyrir að sjóðurinn standi undir öllum kostnaði vegna lánanna umfram 30% niðurfellingu þeirra, annars vegar hækka vextir og lagt verður á vaxtaálag og hins vegar fjármagni sjóðurinn það sem upp á vantar með eigin fé sjóðsins. Miðað við atvinnuástand í dag er það mat sjóðsins að áætlaður fjöldi námsmanna sem gert var ráð fyrir á fyrsta starfsári nýju laganna sé vantallinn. Miðað við reynslu sjóðsins þá má gera ráð fyrir 10 til 15 þúsund námsmönnum á lánum hjá sjóðnum strax næsta haust 2020.

Skýringar

19. Atburðir eftir reikningskiladag frh.

Heildaráhrif á LÍN

Vegna þeirrar óvissu sem nú ríkir vegna áhrifa kórónuveirufaraldursins og fjölda námsmanna þá er það ljóst að þrátt fyrir góða sjóðsstöðu lánasjóðsins þá getur sjóðurinn þurft viðbótarfjárveitingar frá ríkissjóði til að standa undir afborgunum lána ef heimtur reynast lakari en áætlað er. Einnig mun sjóðurinn halda áfram að lána út samkvæmt eldri lögum eða í sjö ár eftir gildistöku nýrra laga og þarf áfram fjármagn frá ríkissjóði vegna þeirra lána.

Þann 1. júlí 2020 tekur Menntasjóður námsmanna við hlutverki Lánasjóðs íslenskra námsmanna. Lögin fela í sér miklar breytingar á námslána- og námsstyrkjakerfinu.

Fimm ára yfirlit í millj. kr.

Á verðlagi hvers árs	2019	2018	2017	2016	2015
Rekstur					
Hreinar vaxtatekjur.....	3.102	3.428	1.026	1.238	762
Aðrar rekstrartekjur.....	108	97	78	81	68
Önnur rekstrargjöld.....	(752)	(690)	(682)	(652)	(613)
Framlag á afskriftareikn. útlána.....	(114)	(2.897)	(3.504)	(5.121)	(1.594)
Tekjuhalli án ríkisframlags.....	2.344	(62)	(3.082)	(4.455)	(1.377)
Ríkisframlag.....	8.248	7.963	7.966	8.066	8.344
Tekjuafgangur (halli) ársins.....	10.592	7.901	4.883	3.612	6.967

Efnahagur

Handbært fé.....	17.689	13.383	11.267	7.638	4.142
Útlán.....	240.642	238.875	234.496	231.211	223.548
Afskriftareikningur útlána.....	(52.630)	(53.334)	(50.879)	(47.721)	(43.008)
Aðrar eignir.....	1.636	1.675	1.291	171	395
Eignir alls.....	207.338	200.598	196.175	191.299	185.078
Langtímaskuldir.....	90.532	94.301	97.758	97.705	95.271
Aðrar skuldir.....	2.222	2.305	2.326	2.386	2.211
Skuldir alls.....	92.754	96.606	100.084	100.091	97.482
Eigið fé.....	114.584	103.992	96.092	91.208	87.597
Skuldir og eigið fé alls.....	207.338	200.598	196.175	191.299	185.078